ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 24 ՅՈՒՆԻՍԻ 1849 — ԹԻՒ 340

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, 14 Յունիս:

Մայրաքաղաքիս մէջ հանդարտութիւնը ընդհանրապէս կըթագաւորէ, ու քաղաքականութիւնը անշարժութեան մէջ է. ու հասարակ օտար տէրութեանց լուրերուն հետաքրքիր է հասարակութիւնը: Վալաքիայի ու Մոլտաւիայի կողմերէն նոր լուր մը չունինք. միայն 'ի պաշտօնէ կըլսենք Ռուսաց զօրքերուն Պուքրէշէն դէպ 'ի Դրանսիլվանիա երթալը Հունգարացւոց դէմ պատերազմելու համար:

Պատերազմի անստուգէն առած լուրերնիս չափազանցութեամբ գրուած կերեւնայ ու ստոյգ լուր առնելը շատ դժուար է:

Կառավարութիւնը մանաւորապէս զբաղեալ է այս օրերս քանի մը երկիրներու մէջ, ուր դեռ նոր կարգադրութիւնը մտած չէ, որ անոնց ալ հաղորդէ ասոր բարիքը: Բարձրագոյն Դուռը շարունակ հրամաններ կըխրկէ նահանգաց կառավարիչներուն որպէսզի արդարութեան ու հասարակաց անդորրութեանը խնամք տանին:

Մայրաքաղաքս գտնուած զօրքերը շարունակ կըկրթուին. օրէ օր կըհաստատեն իրենց կարգը կանոնը ու նոր տեղեկութիւններ կըստանան: Անթէ երբէք քաղաքը առանց ծառայութեանը կարօտութիւն ունենայ, վստահ ենք որ իրենց վրայ ունեցած յոյսերնէս բնաւ չենք խաբուիր:

Կայսերական հրամանաւ հետեւեալ փոփոխութիւնները եղան:

Խայրի էֆէնտին նախկին դիւանագիր ծախուց, Ռումէլիի զօրաց բանակին պատասխանատու կառավարիչ անուանեցաւ:

Ահմէտ էֆէնտին նոյն բանակին դիւանագիր անուանեցաւ:

Թէվֆիք էֆէնտին Անախոքի ու Արտայի դիւանագիր անուանեցաւ:

Աչըղ էֆէնտին նախկին դիւանագիր Արտայի, Անատոլուի կառավարութեան ծախուց վերակացու անուանեցաւ:

Հիւսէյին էֆէնտին հաշուակալ բարեպաշտական շինութեանց դիւանին անդամ անուանեցաւ:

Դահեա պէյը Իպրահիմ էֆէնտիին որդին երրորդ աստիճանի նշան ընկալաւ:

Ազիպաշի Ռաթիպ պէյը միրիմիրանութեան նշանը ընկալաւ:

Ապտի փաշան հրամանատար զօրաց վեցերորդ գունդին Իրաքու ու Հէճազի, ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ Պաղտատու, փոխանակ Նէճիպ փաշային որ առայժմ առանց պաշտօնի է:

Նամիք փաշան առաջին հրամանատար Արաբիայի զօրաց հինգերորդ խումբին, վեցերորդ խումբին հրամանատար անուանեցաւ:

Էմին փաշան առաջին հրամանատար Ռումէլիի բանակին երրորդ խումբին, հինգերորդ խումբին հրամանատար անուանեցաւ:

Էօմէր փաշան գլխաւոր հրամանատար Տանուպեան գաւառաց բանակին, հրամանատար անուանեցաւ երրորդ գունդին ու այս առթիւ ալ միւշիրութեան աստիճանը առաւ:

Մուստաֆա Զարիֆ փաշան Գոնեայի կառավարիչ, Դամասկոսի կառավարիչ անուանեցաւ:

Թօսուն փաշան Մարաշու նախորդ կառավարիչը Գոնեայու կառավարիչ անուանեցաւ:

Ռաղիպ փաշան ընդհանուր կառավարիչը Թրիբոլիի Պարպարոյի ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ:

—Նուրէտին պէյը, որ կայսերական տէրանին թարգմանն է, և Բէսիմ պէյը որ դեսպաններուն ներկայացնողն է, յունիսի 7ին Կալանի շոգենաւով մեկնեցան. առաջինը Յաշ պիտի երթայ ու երկրորդը Պուքրէշ:

Այս գործակալները Կոստանդնուպօլիս պիտի բերեն Գրիգոր Ղիկա և Պարպօ Ստիրպէյ ազնուականները, որոնք յունիսի 4ին կայսերական հրամանով առաջինը Մոլտաւիայի կառավարիչ անուանեցաւ Սթուրտզա իշխանին տեղը և երկրորդը Վալաքիայի, Պիպէսքօ իշխանին տեղը. ու հասած ատեննին պիտի ընդունին իրենց յանձնուած պաշտօնները:

Ամսուս 2ին, Նիւ-Եօրքի եղած Աղտալէի վառօդարանը գիպուածով կրակ առեր է, բայց բարեբաղդաբար վնասը մեծ չէ:

Ռուսաստան՝ Լեհաստանը (ուր որ բան կըծեծեն) երկու գործաւոր կըռանին եղեր, յանկարծ սանդիտաւէ մը կայծ կըցաթկէ. նոյն վայրկենին կըկործանէ շէնքը, ու այն երկու մարդիկն ալ կըկորսուին:

Անկից կրակը կըհաղորդի այն տեղին՝ ուր ածուխի ծծումբի և աղեթաղի պատրաստութիւնները կըլլան, գրեթէ խանթարի մը չափ վառօդ կայրի ու մարդիկ ալ կըկորսուին:

Թէև գործաւորները ու զինուորները աշխատեցան որ մարեն կրակը, բայց անհրաժեշտ մահէն ազատելու համար ամէնքը ստիպուեցան փախչելու. կրակը մարելու վրայ կորսուողներն են տեղակալ մը, զինուոր մը, վառօդարանին քեահեան Վարդանը և երկու ալ գործաւոր. երբը շտեմարան մըն ալ կրակ առաւ, ուր տեղ 400 օխայ վառօդ կար: Այս գիպուածէն պատահած բոլոր վնասը 1 միլիոն 500.000 ղուրուշի կըհասնի:

Զարմանալի բան մը, որ 21 տարի առաջ, սանկ գիպուած մը պատահեր է վառօդարանը, նոյն ամիսը ու նոյն օրը, բայց ան ժամանակները 120 մարդիկ մեռեր են և անոնց մէջ Մեծապատիւ Տատեան Ամիրային եղբայրը:

Այս անգամ ալ, կըսեն, Մեծապատիւ Տատեան Պօղոս ամիրան՝ կրակը լսելուն պէս խոկոյն երկու ծառայով հոն հասեր է, ու ինքն ալ ծառաներուն հետ կրակը մարելու աշխատեր է անձը վտանգի մէջ դնելով. ծառաները կրակին զոհ եղեր են և ինքը հազիւ թէ ազատեր է: Արդարև խրատամբ կըվայելէ Տատեան Մեծապատիւ գերդաստանը Օսմանեան մեծազօր տէրութեան արքայական խնամքը. վասնզի յիշեալ ազնուական գերդաստանին անդամները շատ տարիներէ հետէ տէրութեան ծառայութեան մէջ իրենց հաւատարմութիւննին ցուցցեր են մինչև անգամ իրենց անձերնին մահուան վտանգի մէջ դնելով:

—Ամսոս 14ին Պէյօղլու Խալիճճի խուլուղին մօտ հրկիզութիւն մը պատահեցաւ, թէպէտև շուտով կրակը մարելու հասան բայց և այնպէս կրակը սարսափելի արագութեամբ մը տարածուեցաւ ու երկու երեք հարիւր տուն երկու հարիւրի չափ ալ խանութ հրոյ ճարակ եղան:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ՓՈՔՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ

Աղէկ ապրելու արուեստ:

(Շարունակութիւն և վերջ:) (1)

Մեր նախնի իշխանները հոն կը բնակէին, և զինուորապետը զանիկա աղաւորըրնել տուաւ գործնան առեն քանի մը ամիս անտեղ նստելու համար: Երբ որ նորէն տեսնուեցանք արդէն շատ մխանայութիւններ և հիւանդութիւններ ունէր քան թէ պատուոյ նշաններ և օրավարներ: Ինչափ գեր և այնչափ տկար է որ՝ հազիւ թէ իր պորտէզին մէջ կրնայ պըտըտիլ. մէկդի ձգէ իր նեղութիւնները, որովհետև ասիկայ կենցաղգէտ մարդ մըն է: Օր մը խօսակցեցանք մէկտեղ իր տաղտկանքները, իր սրտնեղութիւնները զրուցեց ինձի, արդեօք ո՞վ կըկարծէր, և իր հարստութիւնը պատճառող ազդուկները: Բոլոր հինգ հազար փրանքէն աւելի կամ պակաս ըլլալը բան մը ըսել չէ. բայց և այնպէս երբ մէկ պզտիկ կորուստ մը ընէ, և թէոր չկրնայ փառքիը շատ կըցաւի. վերջապէս ինձի ըսաւ, վիճակներուն աղէկն ալ բուկդ է: —Կըփոխեմ ըսի: —Չէ ըսաւ խնդալով: —Շատ աղէկ, որ պիտի գայ որ պիտի փոխես. և յիրաւի այն ատենը կը փոխէր: Իր ձիերը և սայլերը կատար խմտոնը ներս ունենալու համար, խեղճ մարդը: Թէոր այս առևտուրը կարելի բան մը ըլլար, իրաւ չէի ընէր. բայց և այնպէս անոր պէս անդամալոյծ ալ ըլլայի, միայն մէկ կոտր մը կըպահէի, որ ամէն բանէն աղէկ է. քրիստոնեայ կեցայ. իսկ անիկա քրիստոնէութենէ հրաժարեցաւ. և գրեթէ անի ամենևին պատարագին չենք տեսներ. ալ ևսումը, պարոն, ահա անանկ բան մը, որուն վրայ պէտք է որ մտածենք, պատճառը այն է որ, հաստատապէս Աստուծոյ հրամանները մեզի ծանր և տանջող բեռ կերևին, բաղդին ետևէն վազելու համար մեզի արգելք կըլլան:

Ես. —Այո, գիտեմ որ Աստուած բեզի օրհնեց. վասն զի ինչպէս որ նախանձը, անանկ ալ երկիւղութիւնը քու սրտիդ մէջ մտած չէ:

Զօլի. —Ասոնք իրարմէ չեն զատուիր. կամ երկուքը մէկէն կունենանք, կամ երկուքը մէկէն չենք ունենար. նախանձելու ինչ բան ունիմ թէոր գիտնամ որ Աստուած զիս կըսիրէ. և թէ որ երբէք բանի մը չնախանձիմ ինչ պատճառաւ Աստուծոյ արդարութեանը վրայ պիտի երկբայիմ քաղցր և խոնարհ Յիսուսին մեզի բըած առաջին պարգևը երբէք բանի մը չնախանձիլ է. ասկից ետքը զգուշացայ երկբայութէն ինձի պաշտպաներու, չուզելով խառնավանահօրմէս աւելի գիտնական ըլլալ, որ ամենևին հարկաւոր չէր իմ ոչխար արածելու և զինուորութիւն ընելու վիճակիս մէջ՝ մանկութեանս ատենը կարդալ կըսիրէի և շատ անգամ սատանան ձեռքս գիրքեր ձգեց. և ո՛չ երբէք գիրք մը բացի առանց խաչին նշանը ընելու, և քաղցր ու խոնարհ Յիսուսին աղաչելու: Վասնզի հայրս ըսեր էր ինձի թէ՝ Աստուծոյ մեր մարմնոյն սնունդը օրհնելու համար խնդրելու կընենք, ինչո՞ւ մեր մտքին սնունդն ալ օրհնելու համար խնդրելք չպիտի ընենք. ձեռքս անցած գիրքերուն մէջ անոնք որ քրիստոնէական հաւատոյ վրայ բան չէին խօսեր, մէկ դի կը նետէի. ինչու որ մէկ մարդ մը գէշ մարդոց հետ կենակցութիւն ընէ նէ, անոնց գերի եղածի պէս կ'ըլլայ. անանկ որ մինչև անգամ չգիտցայ թէ մարդս կրօնքի դէմ ինչ կրնայ գրել. ո՛վ իմ Աստուածս, ամէն պարկեշտ մարդ կրօնքի դէմ եղած բաները կըտեսնէ և ինքն ալ կըփափաքի ընելու, ես բոլորովին հեռու կեցայ այս բաներէն. մեկ մեծ հանգստութիւն մըն է ասիկա, Պարոն. ընկերներս տեսեր եմ որ այսչափ խռովական չեղան. ինձի պէս իրենց բոլոր հարստութիւննին ներկայ վիճակնուն գոհ ըլլալը և յաւիտենական կեանքին

(1) Տես լրագրիս 336 թիւը:

ԵԳԻՊՏՈՍ · Աղեքսանդրիա, 7 Յունիս ։ Բարձրապատիւ Իսմայիլ փաշան միշտ Գահիրէ կեցնելու ու կերևի որ այս տարի ամենևին Աղեքսանդրիա գալու միտք չունի · քանի որ Կոստանդնուպոլսէն վերադարձեր է շարունակ նոր բարեկարգութիւններ կըհաստատէ ։ Կառավարութեան ծախքերը չափաւորելու համար հարկաւոր եղածէն աւելի գրագիրներուն ճամբայ տուաւ, ու մեծ աստիճանաւորներուն ինչպէս փաշաներուն պէյերուն և այլոց ամսականները բաւական իջեցուց կըսեն ։

Երկրագործութիւնը և վաճառականութիւնը ծաղկեցունելու համար, Ֆէլլահներուն ֆէրտէ ըսուած տուրքը ջնջեց · որոշեց որ այսուհետև արմտեաց վաճառումը ազատ ըլլայ, Սանաարի ու Հապէշստանի առևտուրը բոլորովին ազատ ըլլալու հրաման ըրաւ, և այլ ասոնց նման օգտաւէտ բաներ կարգադրեց ։

Նաև նոր նաւեր ու շոգենաւեր շինել տալով կաշխատի որ նաւատորմիղը առաջի ունեցած կարգադրութեանը բերէ ։ Նմանապէս կանոնաւոր զօրքերը աւելի կարգի դնելու ու թիւերնին աւելցունելու կըզբաղի, թէպէտև զօրք և նաւատորմիղ իրեն հարկաւոր չեն, բայց այժմեան Եւրոպայի քաղաքական շփոթեալ պարագաներուն դիտելով, կուզէ որ ինքն ալ իբրև հաւատարիմ ծառայ իւր տիրոջը համար արթուն հսկողութեամբ պատրաստ գտնուի ։

Բարձրապատիւ ծերունի Մէհէմմէտ Ալի փաշան շատ ծանր հիւանդ է ու բժիշկները յոյսերնին կտրած են ։

Հասարակութիւնը Իպրահիմ փաշային իշխանազուն տղոցը վրայ շատ համարում ունի. իրենց ազնուական ու քաղցր բարուցը նայելով՝ կըյուսան որ իրենց հայրենեացը մեծ օգուտ ընեն ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԻԱ ։ Հասարակաց խորհրդարանը Պէնտէկոստէի տօներէն ետքը սկսաւ նորէն իր նիստերը ։ Մայիս 31ին եղած քուէարկութիւնը ծովային խնդրոյն համար որ մեքենագործներուն կըվերաբերի, Սըր Հ. Վուիլըպի կառաջարկէր որ 764.743 լիրէ ոսկիէն տուրքէն 50 հազարը պակսեցունեն, որն որ չընդունուեցաւ ։ Խորհրդարանը նորէն գումարեցաւ ետքը, քաղաքական զանազան ծախքերուն վրայ քուէարկութիւն ընելու համար ։ Ասոքէն եղած վիճաբանութիւնները, բոլորն ալ ներքին գործոց վրայ է, անոր համար նշանակութեան արժանի բան մը չկայ հաղորդելու ։

Կլօպ լրագիրը, Լորտ Փալմէրսթընին հետևեալ խօսքերը կըհրատարակէ, որ ըսած է Իտալիոյ և Գերմանիոյ գործքերուն վրայօք որ համառօտիւ կըծանուցանենք ։

Մենք, կ'ըսէ, Սիկիլիոյ միջնորդութիւն ըրինք, բայց այնպէս խաղաղական բնութիւնով որ ամենևին սաստիկ ուժ չի բանեցուցինք, մանաւանդ որ ոչ ալ մեր խիստ չէզոքութեան պարտքերը մոռցանք ։ Թէև Սիկիլիան աղէկ կառավարութիւն մը ունենալուն պատեհութիւնը տկար է թէև Ֆէրտինանտօ թագաւորին իրեն վրայ առած պաշտօնները կատարելու ցցուցած յոյսերը տկար են, այլ Լորտ Մինթօյին և Լորտ Նափիէրին տուած պատուէրները և օրինակները բաւական են անշուշտ Նաբօլիի թագաւորին վերջին որոշմանը օգուտ մը ընելու ։

Գաղղիոյ գունդը Հռոմի հետ սկսաւ զբաղիլ · բայց միտքը՝ հոն տեղ յեղափոխութիւն տարածել չէ յիրաւի, այլ միայն նախկին անկարգութեան վտանգներէն պաշտպանել զընկերութիւնը ։ Թէպէտև հրաւիրուած չենք որ այս գործոց մէջ մենք ալ խառնուինք, բայց գաղղիացւոց զօրքին ներկայութիւնը, կըբառնայ այն անտեղի վտահութիւնը՝ որ բոլոր Եւրոպայ տակնուվրայ ընելու կըսպառնայ ։

Նման ալ Գերմանական գործոց մէջ, Աւստրիան Ռուսի պաշտպանութիւնը խնդրելը աւելի աղէկ կըսեպէ քան թէ Հունգարիայի պատմական ազատութիւնները մէջը բերելը. Գերմանիոյ ժողովուրդը որ հիմայ իր ազատութիւնը հիմնելու կաշխատի, իր դրացեացը բարեկամութեան վրայ անտարբեր չէր կրնար ըլլալ. գերմանական ազգին երկպառակութիւնը որչափ շատնայ այնչափ ալ մենք անոնց վրայ վստահութիւն պիտի չունենանք ։ Անկարելի եղաւ որ Աւստրիոյ հետ սերտ բարեկամութիւն մը կապէ, նայելով Լոմպարտիոյ մէջ ունեցած ուժին, Հունգարիոյ մէջ բռնութիւններուն, ու Գերմանական պզտիկ վիճակները ջնջել ուզելուն. շատ կըխաբուէինք թէ որ այս գնով Անգղիոյ ժողովուրդը Աւստրիոյ բարեկամութիւնը ընդունելու հաճէր ։

Ի վերջոյ, պարտինք շատ գոհ ըլլալ որ Սիկիլիոյ, Հռոմի ու Գերմանիոյ գործքերէն ազատ մնացինք, որ գուցէ մեր հանդարտութիւնը ու պատիւը եղծանէր. աչքերնուս առջև կըտեսնեմք Եւրոպայի կենդրոնին, Գաղղիոյ գիպուածները ։ Դարէ մը ՚ի վեր է որ երևելի գործ մը չի տեսանք որ կարենանք բաղդատելու այն հանճարին որ հիմակուան հասարակապետական ազատութիւնը սահմանադրական ազատութեը կըմիացնէ ։ Այս յաղթութիւնը՝ պաշտօնական նըրբամտութիւն գլուխ չի տարինք, այլ մեր յայտարարութեանը տալով, որ Գաղղիայի ազգը իրեն կառավարութեան եղանակին ինչ փոփոխութիւն որ ուզէ տայ ։ Անգղիան իրաւունք չունի և ոչ բաղձանք ինքզինքը մէջ ձգելու ։

— Մայիսի 11ին նորէն խռովութիւն մը ծագեր է Քանատայի մէջ · բայց առանց արիւնահեղութեան ։

— Լորտերուն սրահին մէջ Լորտ Փորթմըն յիշեցունելով այն խնդրոյն երկրորդ ընթերցանութիւնը որ մեծ ստացուածոց տէրերուն և հաստատուններուն տարբերութիւնները կըկանխաւորէ, Լորտ Պօմն ընդդիմացաւ անոր անվայելուչ ու վնասակար միջոցները ցըցունելով, սակայն խնդիրը նորէն կարդացուեցաւ ու 9 ձայն ընդդէմ 4ի ունեցաւ ։

Յունիսի 4ին նիստին վերջը հասարակաց խորհրդարանը երրորդ անգամ կարդացուեցաւ, Իռլանտիոյ գրաւ դրուած տեղերուն վաճառման օրէնքը, ու 117 ձայնով ընդդէմ 12ին ընդունեցաւ ։

— Վեհափառ թագուհին, Սմիթին, Օ՛Պրիէնին, Միկէրին, Մանուսին և Օ՛Տօհնըլին մահուան դատապարտութիւնը՝ յաւիտենական աքսորելու փոխեց ։ Դատապարտեալները Վան Տիէմէնի երկիրը պիտի խրկուին ։

— Բարձրապատիւ Մէհմէտ փաշայ, վեհափառ Սուլթանին դեսպանը ՚ի Լոնտոն մայիսի 9-21ին Բրիտանիոյ երևելի պաշտօնաւորներուն փառաւոր հացկերոյթ մը տուաւ ու անկէ ետքը հանդիսաւոր կոչաւ ։

Դեսպանատան սրահները գրեթէ 600 հոգիի չափ, Լոնտոնի ամէն ազնուական հրաւիրեալ ընտանիքներով լցուած էին ։

Դեսպանատան ներքին երևոյթը շատ ազուոր զարդարուած էր ճերմակ ու կարմիր կերպասներով ու տեղ տեղ ոսկեկան դրօշակներով ։ Իրարու քով երկու մեծ սրահներուն դեղին կապոյտ պատերուն վրայ ոսկեղէն աստղեր ու կիսալուսիններ նկարուած էին, ու պատուական կերպասներով այնպէս շուրջ.քով ծածկազարդած որ հիանալի տեսք մը ունէին ։ Անոնց քով պզտիկ սրահ մըն ալ կար ուր պարողները մեծ սրահներէն ելլելէն ետքը կերթային որ հանգստանան ։

Այս հանդէսին ամէնէն փառաւոր ու շքեղ զարդը հանդիսականաց սրահին մէջ վրանի կերպով ձևացուցածն էր. որ արևելեան մեծափառութիւն մը կըցըցունէր. պատերը պատուական հայելիներով ծածկուած էին ու ծանրագին ծրխպամարձներով, որոնք թանկագին գոհարներով զարդարուած այն սրահին մէջ շարուած էին ։ Սրահին մէկ կողմը օգոստափառ Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտին կենդանագիրը կար, ու դիմացի կողմը կայսերական փոկագիրը (դուղրա) կախուած էր ազգային դրօշակներով շրջապատած, սենեկին բոլորտիքը ազուոր բազմոցներ կային ու կենդրոնը մարմարինէ ջրացայտ աւազան մը. որուն մէջի ծաղիկները ու ձկները ոսկիի ու արծաթի պէս կըփայլէին ։

Խորհրդարանին բոլոր երևելիները հրաւիրուած էին, բայց նաւարկութեան օրինաց վրայ եղած վիճաբանութեանց համար, շատերը չկրցան գալ բայց իրենց ներկայութեամբը բարձրապատիւ փաշան պատուողներէն երևելիները հետևեալները են գանձատան առաջին Լորտ Ճօն Ռասէլը Փալմէրսթըն դերակոմը, Գրիստըլէյնի մարքէզը Նորին Բարձրութիւն Փրէնս Ճորճ և Փրէնս Լը-

---

յոյս ունենալնին էր ։ Այս բարիքները կորսնցուցին անոնց տխուր փոխարէն մը չգտնելով երկրիս վրայ · ընդհակառակն դէշ դրացիներ եղան, և կորսնցուցին անանկ բարեկամները, որոնք գուցէ պէտք եղած ատենը իրենց օգնութիւն կ'ընէին ։

Իսկ ես քեզի պիտի ըսեմ տակաւին քաղցր, խոնարհ սրտիւ Յիսուսին ունեցած պարտականութիւնս, որովհետև ինձի քարոզեր էր երբեք մէկու մը դէշ չընել և չուզել · և ինծի եղած դէշութիւններուն թողութիւն տալ · երբեք թշնամի չունեցայ · և ուրիշներուն հասած երջանկութիւնը ինծի միայն ուրախութիւն կուտէր · անանկ մարդիկ կան որ կըցաւին ուրիշներուն յաջողութեացը և մեծնալուն վրայ, ասիկա մէկ ամօթալի և դառն ցաւ մըն է, չեմ ճանչնար ամենևին ։

Աս խեղճ զինուորապետը, իմ հին ընկերս երբ մէկ բան մը կըկորսնցընէ կըբարկանայ, երդում կընէ, կըպոռայ, թէ բան գողնալու եկեր են · բոլոր մարդոց վրայ կըկասկածի, անանկ կըկարծէ որ մարդ զինքը՝ օգուտ տեսնելու համար կըսիրէ կըմեծարէ · կըվախնայ չըլլայ որ կողոպտուի և աղքատանայ · ուրեմն ծնանիլը և աղքատ ապրիլը այնչափ սոսկալի բան մը չէ · վասն զի բան կորսնցընելէն երբէք չեմ վախցեր ։

Ես · — Բայց օր մը ուտելու հաց չպիտի ունենամ մտածելը տխուր բան է ։

Հովիւ · — Ահ, ատ ինչ դէշ և անխելք խօսք էր որ խօսեցար · իմ սիրելի բարեկամս ։ Թէ որ միշտ ապահով վիճակի մէջ գտնուելու վրայ կըխօսիս նէ, մարդ չկայ և չպիտի ըլլայ ։ Այս մեծ բերդը որ այսօր կըբնակի զինուորապետը, մէկ զուարթ երկրի մը կեդրոն էր · անանկ բարեբեր երկիր մըն էր, որ ամէնէն դէշ տարիներուն մէջ 100,000 լիտր ստոյգ կըբերէր · այս գեղեցիկ բնակարանիս տէրերը ուրիշներ ալ ունէին · ինքնիրեննուն խելացի և ունեւոր մարդիկ էին, բայց 93 թուին, թէ որ մենք որ գեղացի էինք անոտաուին մէջ անոնց քանի մը պատառ ուտելու հաց չտանէինք, քաղցէն և թշուառութենէն կըկորսուէին, որ հոն թափառական կըպտըտէին թակարդուած վայրի անասուններուն պէս · ասիկա իմ մանկութեան ատենէս տեսայ, և մարքիզին սպառաւ կինը, որ Գաղղիոյ թագաւորին պալատին մէջ անուանի եղած էր, շատ գիշեր իմ տաղաւարիս մէջ անցուց, վերարկուս վրան առնելը երջանկութիւն մը սեպելով · այս խօսքը ինծի ըսելը չպիտի մոռնամ ։ "Յօհաննէս Մկրտիչ · որչափ բարի է Աստուած որ քեզի սանկ ողորմած սիրտ մը տուեր է". սուրբ կնիկը ամենևին չէր գանգտէր · բայց ամէն մարդ այս խնդումը և խաղութեամբը այնչափ բարձր աստիճանէ մը չի կրնար իջնալ · որ մինչև յետին շունչը պահեց ։ Ուրեմն սանկ արդարև աս աշխարհքիս բարիքներէն երբեք մէկը չկայ որ ապահով ըլլայ · ինչպէս աշնան հով մը ծառին տերևները կըփրցընէ, անանկ ալ թագաւորէ մը երկիրը կըյափշտակէն այսու ամենայնիւ կայ անանկ գանձ մը որ անապականելի է ։ Չեմ գիտեր որուան մէկը ալ ինծի ըսաւ · Յօհաննէս Մկրտիչ, դուն շատ աղքատ ես · աս իրաւ է · թէ որ հիւանդ ըլլայիր · կնիկդ տղաքներդ ուտելու հաց պիտի չունենան. իրաւ է ան օրը մինչև իրիկուն անհանգիստ եղայ · իրիկուան աղօթքի ատեն խորհրդածութիւնս փոխուեցաւ ։ Յօհաննէս Մկրտիչ · ահա երեսուն և քանի մը տարի է որ երկրի վրայ ես երբեք բան մը չունեցար և միշտ ապրեցար · ամէն օր ամէն օրուան հացդ գտար · և ամէն գիշեր քու հոգնած անդամներուդ հարկաւոր հանգստութիւնը գտար · բայց նեղութեան և վշտերու կողմանէ ալ Աստուած քու կարողութենէդ աւելի բան չտուաւ · օգնութեան կողմանէ ալ պակաս չըրաւ · մինչև անգամ մէկ ձմեռ մը առանց վերարկուի չմնացիր · ով տուաւ քեզի այս ամէն բաները · միայն Աստուած · Յօհաննէս Մկրտիչ երբեք ապերախտ մըլլար, և անհանդարտութիւնը մէկդի

տուարդ մը Սաքս Վուէյմար և Փրէնս Ուիլէմ մը Հէսս Ֆիլիփսթօլ, բոլոր օտար տէրութեանց գործակալները, իրենց տիկնանց ընկերութեամբ անոնց քարտուղարները և հետևորդներ այս խըրախճանին մէջ կըգտնուէին։ Հրաւիրելոց մէջ երևելի էին Պէտֆըրտի դքսուհին, Լիտսի դքըսուհին, Լընտընտէրրիի Մարքէզուհին, Ճէրզէի կոմսուհին Ռիփնօյի կոմսուհին, գերակոմսուհի Փալմէրսթըն և Բամպէրմիյըր դերկոմսուհին։

Կաքաւը սկսաւ կատրիլովը, ուր կըպարէին, Անտրիոյ դեսպան Պարոն մը Վանտէնպրուք՝ Լէտի Բլէմէնթինա Վիլիէրսին հետ. Բաղաւի էֆէնտի ու քարտուղար՝ Միսս Մէյէրին հետ և միւսը Օ. Օհրապ ընդհանուր օսմանեան հիւպատոս՝ Միսս Բօթթմանին հետ։

ԳԱՂՂԻԱ։ Յունիս 18ին եկած գաղղիական շոգենաւով հետևեալ լուրերը առինք Գաղղիայէն։

Ժողովրդեան մէջ խռովութիւն ձգող մէկ շատ մարդիկ ոտք ելան ամսուս 13ին, պատճառ բռնելով Հռովմի կռիւը, կարգադրութեանց խօսքերը, ու սահմանադրութեան աւրուիլը։ Բազմաթիւ գործաւորներ և 3—400 ազգային պահապաններ առանց զէնքի. ասոնց մէջ կըտեսնուէին նաև բաւական գործակալներ ու Մ. Էթիէն Արակօն գնդապետի հագուստով, որ Շաթօ տ'Օյի Պուլվառ տիւ Թամփլի վրայէ առաջանալով կըգոռար. "Կեցցեն չարագործները"։ Ժողովուրդը կըկրկնէր. "Կեցցեն չարագործները, կեցցէ սահմանադրութիւնը"։ Այսպէս առաջ քալած ատեննին բոլոր մթերանոցները գոցուեցան, ու քիչ ժամանակի մէջ քանի գընաց բազմութիւնը շատցաւ ու մինչև Պուլվառ տըլա Մատըլէն հասաւ։

Մէկ մ'ալ յանկարծ գունդ մը ձիաւոր զօրքեր հասան, ետևէն ուրիշ գունդ մըն ալ, և ետքը զինակիր հրացանաձիգ զօրքեր գրեթէ 3—4,000ի չափ։ Անկարելի է նկարագրելը այն վայրկենին հանդիպածները. շատ աղմուկ ելաւ, ու կըսեն թէ ձիաւորները սուր բանեցուցած ըլլան, ու կըհաստատեն նաև թէ Մ. Է. Արակօն վիրաւորուեցաւ։ Ասոր վրայ ամէնքը ցրուեցան բազմախուռն ժողովուրդին մէջ։

Զօրապետ Շանկառնիէ ձիով, և ետևէն 4 գունդով, այն տեղ կերթար ու ամբոխող մարդիկ կըժողվուէին.

Մ. Լըքրօս Նախկին ընդհանուր շինութեանց պաշտօնատարը որ ձիով կ'անցնէր, նախատանօք վրան գլուխը պատռուեցին.

Կէս օրէն ետքը՝ բոլոր երևելի փողոցները պահապան զօրքերով լեցուած էին։ Սակայն զինավաճառի մը խանութ բոլորովին թալած էին խըռովարարները, ու ամէն կողմէն մթերանոցները կըգոցէին։ Կըսուի թէ Փարիզ պաշարման վիճակի մէջ պիտի մնայ։

Մ. Լըտրիւ—Ռօլէնը որ հակառակորդաց կողմին գլխաւորն է բռնեցին բանտը դրին. բայց փախաւ ու չեն գիտեր ուր ըլլալը, անոր կողմնականներէն մօսիւ Վիքթօր Քօնսիտէրանն ալ բռնեցին, ու Պուաշօ, Ռաթիէ և ուրիշները փնտռելու ետևէ են։

Լիոն. 3—15 յունիս։ Փարիզի մէջի ապստամբութիւնը Լիոնի մարդիկն ալ ոտք հանեց։ 14ին առաւօտուն 2—300 հոգի, կարմիր դրօշակի մը բոլորտիքը, թմբուկ զարնելով դէպ 'ի Սէնթ—Բամպէր գեղը ճամբայ ելան որ իրենց կուսակիցներուն հետ միանան։ Զգտնալով հոն գունդը՝ դէպ 'ի Լիմնէստ քալեցին, ու ճամբուն վրայ քանի մը զինուորներու զէնքերը առին. անկից ալ Վէզ անցան ու բազմաթիւ կուսակիցներու հետ միացան, ետքը քաղաք մտնելով յանկարծ 120 զինուորներու վրայ յարձակեցան որոնք զինուորական դպրատանը վրայ դրուած էին, անոնց թիւը առաւել ըլլալով, ասոնք պարտաւորեցան զէնքերնին աւանդելու. ու 30ի մը չափ միայն դպրատան մէջ մնացին միւսները կամայ ակամայ աս խռովայոյզներուն հետ միացան։ Դպրատան աշակերտներն ալ ստիպեցին որ իրենց հետ գան, ու մեծագոյն մասը յարեցաւ ապստամբաց։

Հոսկից, գունդը շատցած ու զօրացած, 1500ի չափ դէպ 'ի Քրուա—Ռուս դիմեց, ուր պատուով ընդունուեցաւ ապստամբաւ սիրող մարդոցմէ։ Ասոնց միտքը Լիոնի մէջ յեղափոխութիւն հանելէր ու զանիկա քաղաքական կռուոց կեդրոնը ընել։ Բայց Լիոն երթալու համար պէտք էր որ Պէրնարտին ձմերանոցէն անցնէին որ Լիոնի և Քռուա—Ռուսի մէջ տեղ կ'իյնայ։ Ժամը 10½ին մօտերը 50ի մը չափ կ'երթան որ անցնելու հրամանաւնին, բայց պաշտօնակալը դէմ կըկենայ, ապստամբները աւելի կըմօտենան, անատեն պաշտօնակալը կըհրամայէ որ կրակ ընեն ու անոնցմէ 12—15ի մը չափ չարաչար կըվիրաւորին ու մնացեալները ամէն կողմ կըփախչին։ Անմիջապէս ետքը ամէնքը զէնքի կըվազեն ու կըսկսին Պէրնարտի ձմերանոցին վրայ կրակ ընել, որուն մէջի զինուորները նախ հրացանաձգութի մը կընեն ու ետքը կըսկսին թնդանօթներ արձակել, որով դիմացնին եղած տները բոլորը կըծակծկեն։

Սակայն կէս օրը երկու ժամ անցած 2,500ի չափ հետևակ զօրք հասնելով՝ Մանեան զօրագլուխին հրամանատարութեամբը կըցրուէ այս խռովարար մարդիկը։

—Քոլէռան սաստիկ հարուած կընէ եղեր Փարիզի մէջ գրեթէ օրը 800 հոգի կըմեռնին, այս ախտէն իրեք պաշտօնեայ բռնուեցան այս օրերս պարոնայք Բասի ու Թրասի ու զօրապետ Ռու թիերը։ Բայց շատ ազդեցութիւն ըրաւ ու մեծ սգոյ մէջ ձգեց մարաջախտ Պիւժօին մահը բոլոր Փարիզի բնակիչները. մանաւանդ որպէս հիմնական քաղաքական ծանր պարագաներուն պատճառաւ, որուն մահը ժամանակ մը մռացուց Իտալիայի ու Հունգարիայի վերաբերեալ խնդիրները։

Այս երևելի զօրապետը յունիս 10 ըստ լատինացոց առտուն մեռաւ. քանի մը ժամ առաջ Գաղղիայի հասարակապետութեան գահերէցը այցելութեան գացած էր, մարաջախտը տկար ձայնով մը գահերէցին ըսաւ, Աստուած այսպէս կամեցաւ թող իր կամքը ըլլայ. մեծ պաշտօն մը ունիք կատարելու որ է Գաղղիան փրկել. բոլոր սիրտովս կուզէի ձեզի օգնելու, բայց դուք բարեկարգութեան ամէն բարեկամներուն օգնութեամբը ձեր պաշտօնը կըլմնցնէք։

Այս խօսքերէն ետքը ուրիշ ներկայ գտնուողներուն ըսաւ որ դուրս ելլեն. քիչ ժամանակէ մը ետքը Լուի Նաբոլէօնը ևս դուրս ելաւ խորին տխրութե մէջ ու աչքերը արտասուօք լցուած. մարդ մը չկրցաւ իմանալ թէ աս գաղտնի խօսակցութեան մէջ ինչ ըսած էր մարաջախտը հասարակապետութեան գահերէցին։

ԻՏԱԼԻԱ. Թէպէտև ետքի թերթերնուս մէջ ըսինք թէ. Բօրկօ—ֆոլէօ Մօլլեգէ լրագրին յունիսի 11 ըստ լատինացւոց յաւելուածին մէջ կարդացինք որ գաղղիացիք Հռոմ առած ըլլան. բայց յիշեալ լրագրոյն այս մասին տուած լուրը սխալ է եղեր, վասնզի այս անգամ ևս նոյն օրագրին յունիս 25 յաւելուածին մէջ կըկարդանք թէ. գաղղիացիք ամսոյս 22ին երեք չորս օր շարունակ ծեծկուելէն ու գնդակոծելէն ետքը գ—Հռոմ, յաջողեցան վերջապէս յարձակմամբ Սան—Բանկրացիօ անուանեալ դրանը տիրել. թէպէտև Հռոմայեցիք քաջութի կըպաշտպանէին։ Գաղղիացիք քաղաքը մտնելու չհամարձակեցան, վասնզի մեծ պատրաստութիւններ տեսած են Հռոմայեցիք ընդդիմանալու համար իրենց կանգնեցուցած պատնէշներովը։ Կըսեն թէ Հռոմայի եղած միաբանները գաղղիացւոց ռումբերէն շատ ծանր և անդարմանալի են։

—Աւստրիացի զօրքերը շատ կողմերէն Անքոնայի վրայ յարձակեր են բայց առանց օգուտ մը քաղելու. աս քաղաքը մինչև վերջի առած լուրերնիս դեռ կըդիմանայ եղեր, թէպէտև Աւստրիացիք շարունակ կըգնդակոծեն զանիկայ։

—Աւստրիայի զօրքերը Սարտէնեայի Ալէքսանդրիա քաղաքէն ու բերդէն քաշուեցան. հաշտութեան համար դաշնադրութը յիշեալ երկու տէրութեց մէջ ժամանակ մը դադրեր էր. այժմ վերստին սկսան խօսիլ դաշնադրութեան վրայօք, ու Բիէմոնթեցի լիակատար իշխանութի ունեցող պաշտօնակալները Միլան գացին ուր կըգտնուի Աւստրիայի փոխանորդ տը Պրուք ասպետը։

—Սարտէնիայի թագաւորին առողջութեան վի-

ըրէ, վասնզի բերնով կըպարտաւորէ մտմտալու թէ երբոր ծեր ըլլաս և աւելի սիտանութիւն ունենաս, բեզի այնչափ բարիք տուող ձեռքը գոցուած պիտի տեսնես. աղօթքս ըրի և ամէն բան մոռցայ։

Նա. Հիմակ կնկանդ և տղոցդ համար կըխօսէիր շատ ընտանիք ունիմ։

Հովիւ. —Այո, փառք Աստուծոյ. զինուորութենէ ելլելու հրաման առնելով երկիրս դարձայ մէկ բարի աշխատասէր և զուարթ կին մը առի. և մէկզմէկ սիրով սիրեցինք. անկէց հօրս պէս պարկեշտ և զօրեղ տղաք ունեցայ. և իրէն պէս առաքինի աղջիկներ։ Աստուած որը որ ապրելու յարմար դատեց նէ անոնք աշխարհս թողուց. կաշխատին և բարի քրիստոնեայ են. միւսները մկրտութեան արժանի ըլլալով, երբ տակաւին պզտիկ էին մեռան, օրհնեցի զատուած. վասնզի իմ մեռած տղաքներս, հրեշտակներ են, որ ինծի համար որ դեռ կենդանի եմ կ'աղօթեն. և իմ ողջ մնացող տղաքս ալ չպիտի մոռնան զիս երբոր մեռնելու ըլլամ։

Երջանիկ էի, բոլոր կենացս մէջ ամէնաբարի Աստուծոյն հաւատարիմ կեցայ. անոր աղբիւրներուն ջուրը խմեցի. իր գործքերուն գեղեցկութեը մէջ թափառական պտըտեցայ, բարի սիրտերը սիրեցի, որ բոլոր իր գործքերուն մէջ ամէնակատարներն են։ Ալ հացով մնայ, և հիմակ որ եօթանասունևհինգ տարեկան եմ տակաւին առողներս բաւական ուժով են, խիստ եղած հացը ծամելու, աչուըներս ո՛չ այնչափ կընկատեն այն սքանչելի տեսարանները, որ ձեզ քաղաքներուն մէջ կըզրօնուն, բայց հեռուէն դաշտին մէջի զանգակատան խաչը կ'որոշեն. և արշալոյսը աւելի գեղեցիկ կ'երևի անոնց քան թէ երիտասարդութեան զուարթութիւնը, որուն տարիները իմ սիրտս չթորշմեցին. անբարեխառնութիւնները կանցընեն մարդս, որ ես ամէնևին իմ ծերացեալ մարմնոյս վրայ չեմ զգար. ականջներս կիմանան իրիկունը աշնան հովերուն մէջէն, և իրիկուան աղօթքին կանչող զանգակին ձայնը. և քունս պզտիկ տղոցս քունին պէս է. ահա իմ հարստութիւններս, ասոնք անարգելու հարստութիւններ չեն. թէ որ զանոնք չունենայի, այս տարիքիս մէջ ալ ինչ կերպ հարստութեան հարկաւորութիւն կրնամ ունենալ, ամբոցնե՞րը մի պատիւնե՞րը մի, փա՞ռքը մի, յաւիտենականութե առջևը ասոնք ինչ են։ Կամ փափուկ անկողնի, կամ յարդէ կամ գետնի վրայ մեռեր ես ամէնը մէկ է։

Թէ որ իմ կինս և տղաքներս, որոնց փոխ մը չպիտի հգեմ. իմ ներկայ ըլլալէս ետքը, իրենց արցունքովը իմ կենացս վրայ վկայութիւն ընեն, թէ որ իմ պահապան հրեշտակս դժգոհ չըլլայ հոգիս դատաստանարանը տանելու, և թէ որ ես դատաւորէն յուսալիք բան մը ունենամ, որ ամէն բան գիտէ, ասիկա փափուկ մահիճներ, ոսկեզօծ կերպասներ, և սև լաթով մէկ հաչակաւոր բժիշկ մը չարժէր մի։ Գնա բանդ, մարդս պէտք է որ իր բոլոր կեանքին մէջ իր մեռնելիքը մտածէ, և կեանքին բոլոր փորձանքները ան ատենը աչքին պզտիկ բան մը կերևին, իրաւ է որ մարդիկներուն մէջ երբեք յիշատակս չպիտի մնայ. երբոր զիս ճանչցողները մեռնին, բայց իրաւ է որ պիտի մեռնիմ Աստուծոյ երթալու համար աւելի ապահով ըլլալով քան թէ աղքատ ըլլայի փառաւորութեան ծառաւով վրդոված, և առատութեան մէջ թմրած, և կարելի է որ գերեզմանիս վրայ տնկուած քանի մը օրուան համար փայտէ խաչը շատ յարգի պիտի ըլլայ պարկեշտ մարդոց առջին, քան աս յիշատակարանը, որոնց գոռոզութիւնը պուր տեղը կընախատէ մահուան զօրութիւնը։ Օ՛երուն հովիւը լռեց, ես ալ շուտով անկէց զատուեցայ, սրտիս մէջ կրկնելով թէ ինծի համար և թէ նոր քաղաքականութեան մեծ չարիքը վրդովող մարդոց համար "ով քաղցր և խոնարհ սրտիւ Յիսուս, ողորմեա՛ մեզ"։

Թարգ. 'ի գաղ. Գաբրիէլ Արամեան,
աշակերտ Իուսկիւտարի ազգային ճեմարանին։

ձախը լաւագոյն է կ'ըսեն. իր եղբայրը Ճէնովայի դուքը մեծ գործունէութ հոգ կըտանի տէրութե գործոց, և ամէն տատու զինուորներուն կրթութեանը ներկայ կըգտնուի:

Սառտէնիոյ կառավարութենէ հրաման եղած է որ զօրքերուն կարգաւորութեան համար կարգադրութիւն մը հաստատեն:

Ժողովքին անդամներն են. նախագահ, Ն. Ը., բարձր. Ճէնովայի դուքը, անդամներ, ընդհանուր տեղակալ Փրանձինի կոմսը, ասպետ Շոզանօվքի, ասպետ Ալֆօնսօ տէլլա Մարմօռա, մեծ զօրավար ասպետ Տապօրմիտա, մեծ քարտուղար ասպետ տը Սան Մառթինօ:

—Նափոլիի Թագաւորը Կայէթա դարձեր է:

—Վենետիկ դեռ միևնոյն պաշարման վիճակի մէջ է. Մալկէռայի և Սան-Ճիուլիանօյի հաղորդակցութիւնը շատ դժուար է Աւստրիացւոց համար, որովհետև պաշարեալները անդադար կրակ կարձակեն այս կողմէն: Ջամաքի և ծովու կողմէն պաշարումը այնչափ խիստ է, որ արդէն ամենահարկաւոր նիւթերուն պակասութիւնը զգալը սկսան:

—Աւստրիացիք Ֆէրուճիա են, Հռոմէն գրեթէ 25 փարսախ հեռու, ուր զօրապետ Ռոսինոն աղաչեց որ սպասեն: Նափոլիթանցիք Կայէթա կըկենան. ուրկից Սպանեօլները ճամբայ ելնան Հռոմ երթալու 4-5.000 հոգիով: Այս գունդին գլխաւորը, ընկերութեամբ գործակալի մը և Նափոլիթանցի գլխաւորի մը, զօրապետ Ռոսինոյի բանակետղը հասեր են:

ԱՒՍՏՐԻԱ: Յունիս 7ին Պան Եէլաչիչը, Պաոսի մօտ, Հունգարացւոց վրայ յաղթութիւն մըն է ըրեր. Ասոնք՝ 22 թնդանօթ և 600 զինուոր կորուսեր են: Ներշէլ զօրագլուխին գունդը ցրուցած է եղեր:

—Վիեննայի Լոյտը կիմացնէ որ, 1–13ին Մաճառները կայսերական զօրաց հետ արիւնահեղ պատերազմ մը ըրեր են Վաակի մօտ:

—Նորին Վեհափառութիւն Ռուսաց Կայսրը կըսպասուի 'ի Վարշաւիա ընկերութեամբ մարաջախտ Բասքեւիչին, ու անկէ Վիեննա պիտի գայ, ուր մեծամեծ պատրաստութիւններ կըլնեն, կըսեն, վեհափառ հիւրը արժանաւորութեամբ ընդունելու. շատ մեծ հանդէսներ պիտի ըլլայ 'ի պատիւ Ն. Վեհափառութեանը:

—Փէօքէր զօրավարը, կայսերական զօրաց ընդհանուր հրամանատարը 13ին ճամբայ է ելեր Սըվենձենդպերկ երթալու, ուր պիտի ըլլայ իր բանակետղը ու Պառացոյ վրայ պիտի երթայ անոնց ապստամբութիւնը զսպելու. Գալերացիք անոնց ձախակողմեան խումբին հետ պիտի միանան 14ին:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ: Ֆրանքֆորթի խորհրդարանը մայիս 18–30ին, 71 ձայնով ընդդէմ 64ի որոշեց որ իր նիստը Ստիւթկարթ փոխադրէ: Արքունականութենէ ետքը նախագահը իր պաշտօնէն զրկուեցաւ:

—Բրուսիոյ, Սաքսոնիոյ և Հանօվէրի կառավարութիւնները որոշեցին որ, 7 դատաւորներէ բաղկացեալ առժամանակեայ վճռական դատաստանարան մը հաստատեն Էրֆուրթի մէջ, ատենցմէ 3ը Բրուսիան պիտի ընտրէ, 2ը Սաքսոնիան և 2ը Հանօվըը. Բրուսիոյ ընտրած անդամներուն ամենէն ծերը գահերէց պիտի ըլլայ. այս դատաստանարանը յուլիս 1ին պիտի սկսի:

—Պատի դքսութեան մէջ ազգային ընկերութիւնը բակուեցաւ ապստամբաց յաղթութենէն ետքը, իր սահմանադրական ժողովը հաստատելու օրվան առջի իրիկունը: Ընկերութեան չափաւորական անդամները յունիս 1ին ժողվուեցան որ առժամանակեայ կառավարութի մը հաստատեն:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 24 Յունիս.

Անցած շաբաթ օր Պուրնապաշի Չորպաճին՝ երբ որ ճամբորդներով Իզմիր կուգար, Պուրնապաշէն գրեթէ մէկ ժամ հեռու խումբ մը աւազակներու հանդիպեր են, որոնք վրանին յարձակուեր են կողոպտելու զիրենք. Չորպաճին և իր հետը եղողները դէմ դրեր են աւազակներուն ու մէկ մէկու հրացան և ատրճանակ պարպեր են, բայց Չորպաճին ծառան սպաներ է նմանապէս խեղճ հայ կին մը ու քանի մը ուրիշ ճամբորդներ ալ վիրաւորուեր են. աւազակները Չորպաճին քովի եղած 25–30.000 ղուռուշի չափ դրամը առեր փախեր են:

—Ամսուս 21ին կէս գիշերը գրեթէ մէկ ժամ անցած երկու երեք անգամ երկրաշարժութեան ցնցում զգացինք:

—Նոյն օրը քաղաքիս 'ժողովոյն ----- Թարգման տէրութե կողմանէ. և հասարակութե ազգիս հոգաբարձու ազնուամեծար Շահնամեան Աւետիք աղան իր տունը դառնալու, տանը տանը մօտ յանկարծ ինկաւ սաստիկ կաթուածով. թէպէտև շուտով բժիշկները հասան իր նախկարանը տարին և հարկաւոր եղած դարմանները ըրին, բայց ամենևին օգուտ մը չըտան. քանզի անմիջապէս մեռած էր յիշեալ ազնուականը որ մեծ սգոյ մէջ ձգեց իր ընտանիքը նմանապէս իր բազմաթիւ բարեկամները և Իզմիրու հայազգի ժողովուրդը:

Շահնամեան Աւետիք աղան հազիւ թէ 45 տարեկան էր, և իր հաւատարիմ և գործունեայ ծառայութիւններովը Օսմանեան ծովային կառավարութեան և Փարիզու և Վիեննայի դեսպանատանց, նաև քաղաքիս -----, մեծ համբաւ ունէր երևելի պաշտօնատարոց առջին և սիրելի էր ամէնուն:

—Գաղղիայի օրագիրները կըծանուցանեն թէ՝ փոխ անուանեալ անգղիական շոգենաւը Սութամթթօն հանելով՝ Շարլօ Ալպէրտ Սարտէնիայի նախկին թագաւորին Օբօրթօ քաղաքը մեռնելուն լուրը բերաւ: Լիզպօնայի լրագիրները յառաջագոյն մեզի ծանուցեր էին Պիէմոնթէի նախկին թագաւորին վտանգաւոր հիւանդ ըլլալը ու Բորթուկալի թագաւորը իր բանակի օգնականը ու իր բժիշկը անոր խրկելը:

—Յոյն կին մը երեք զաւակ ծնաւ երկուքը արու մէկը էգ, երեքն ալ առողջ վիճակի մէջ են:

Կոստանդնուպոլսէն մեր արդոյ Թղթակիցը ամսոյս 11էն կըգրէ մեզի թէ, Բարձրապատիւ Աղասս փաշային մայրը՝ մայրաքաղաքս հանելէն տասը օր ետքը, Օգոստափառ կայսեր մօրը Վալիտէ Սուլթանին այցելութեան գնաց և շատ պատուով ընդունեցաւ, նմանապէս Վեհափառ կայսեր ոտքը պագնելու արժանի եղաւ. Այս այցելութեանը վերամփոփ Ռաթիպ պէյին քոյրը նաև տիկին Թագուհի կողակից Հէքէքեան պէյին վերայիշեալ անձանց ներկայանալու պատիւ ունեցաւ. ասոնց ամէնքն ալ սիրոյ և մտերմութե նշաններէն 'ի զատ որ շարունակ ընկալան կայսերական պալատէն, բարձրագին ընծաներով ալ պատուեցան Վեհափառ Կայսեր և Վալիտէ Սուլթանին կողմանէ: Հաճեցան նաև պատուել կայսերական վեհանձնութե զվերամփոփ Ռաթիպ պէյը և Պէտան պէյը և ուրիշները:

Ռաթիպ պէյը ընկալաւ երկու տուփ մեծագին քարերով զարդարուած, Պէտան պէյը Վեհափառ կայսրէն տուփ մի և կայսրուհի Մօրէն սկահակ մի նմանապէս մեծագին քարերով զարդարուած, և միւս պաշտօնեայք ընկալան իւրենց աստիճանին համեմատ իւրաքանչիւր ոք տուփ, սկահակ, ժամանի գոհարներով զարդարուած: Քանի մը օրէն ետքը Ռաթիպ պէյը և Պէտան պէյը պատիւ ունեցան ներկայանալու Օգոստափառ կայսեր և ոտքը համբուրելու:

—Երէկ սովորական շաբաթական շոգենաւը չեկաւ Կոստանդնուպոլսէն. ուստի նոր լուր մը չունինք մեր յարգի ընթերցողներուն հաղորդելու: Աւստրիոյ Լոյտ ընկերութեան շոգենաւերէն մէկը ամէն հինգշաբթի Թրիեստէն ելլելով ամէն հինգշաբթի ալ Իզմիր հասնելու է, ուրբաթ ալ Իզմիրէն ելլելու կիրակի Պոլիս հասնելու է. Պոլսէն ալ մէկ շոգենաւ ամէն շաբաթ օր ելլելու է յուլիս 2էն սկսելով կիրակի գիշեր կամ երկուշաբթի առաւօտուն Իզմիր հասնելու է ու նոյն օրը իր ճամբորդութիւնը շարունակելու է դէպ 'ի Թրիեստ:

Կալկաթայի Ազգասէրին 22 թիւին մէջ հետևեալ յօդուածը ուրախ սրտիւ կըկարդանք:

"Կատարեցաւ հին աւուրց առած Ազգասիրիս թէ՝ "Ո՛վ տամի տանէ զմարդ երջանիկ", մանաւանդ՝ եթէ մաքուր խղճմտանօք իցէ աւդեալ 'ի փառս ազգի և 'ի պատիւ Աստուծոյ: 'Ի տեղական Հնդկաստանի ուրախարար հանդիսանայ Ազգի մերում վերակոչութիւն պարոն Յովսէփայ Քամալեան 'ի պաշտօն փաստաբանութե 'ի դերագոյն Ատենի մայրաքաղաքիս՝ յաւուր անցեալ հինգշաբաթու 'ի հինգերորդումն ամսոյս: Որ թէպէտև չունի զանուանումն փորձ հաստատեալ 'ի տէրութե, և կեայ միայն արդեամբք իւրովք ըստ չափու գիտութեան օրինացն Անգղիացւոց՝ սակայն և այնպէս՝ ոչ միայն շայեկան և երջանկարար է ունողին և վարողին ըստ կարգի՝ քան զտղումն 'ի վարձաւոր պաշտամանց՝ այլև երևելի ըստ ինքեան՝ յերևան ածէ աշխարհի 'ի փառս ազգի մերում և համօրէն Ասիոյ՝ զուժգնութիւն կորովութեան Հայ մտաց, որ առանց աշակերտութե արուեստին 'ի ճեմարանս մակացութեց. և լոկ զամս ինչ հասարակ գրագրութ 'ի գիւան երևելի օրէնսգիտաց ազգին՝ Վահագնորէն խոյացան 'ի խորս անդ լաբիւրինթոսի Անգղիական օրինաց, և ելին կացին 'ի լոյս աշխարհ քան զԱ.բայն մեր Գեղեցիկ՝ գիտութեամբ գաղանեացն երևելեաց: Առանց կողմնապաշտութեան ասել, մեհագոյն մեզ երևին սոքա քան զուն Անգղիացիս, որոց չէն այնքան բաւեք կենաց՝ որքան և ռուփիք վաճառեցան 'ի պէտս ուսանելեաց:

Անպատում հրճուանս մատուցանէ մեզ յիշատակել աստանօր. զի պարոն Պետրոս Յ. Պօղոսեան առաջին հանդիսացաւ յազգի մերում 'ի Կալկաթա որ հորդեաց մեզ զայս շաւիղ յօրէնս Անգղիացւոց, որում զհետ գնացին պարոն Վարդան Սամ՝ 'ի Մատրաս, և պարոն Յովսէփ Քամալեան 'ի Կալկաթա:

Գո՛ր ոսկի կոչէաք մեզ զայս, և ամ ցնծութեան եթէ զմի պատ ողորմութեան Ամենակալին դերագոյն ո՛չ համարէաք քան զամենայն ոսկի աշխարհիս մանաւանդ՝ յորժամ Կալիֆորնիա փոխէ զամենայն քարինս իւր յոսկի, և զամենայն դերիս իւր 'ի Մեղաստանս նմին ադամանդս և ողեաստղս: Գո՛ր ողորմութեան Աստուծոյ է մեզ ուրեմն անմնալ յարև մօտ, 'ի հիւսիսոյ և հարաւոյ զհամբաւ հաստատութեան զանազան ուսումնական ընկերութեանց զյառաջադիմութիւն զհամօրէն պայծառութիւն արուեստից՝ և տալ փոխարէն զմտացին մակացութի, որով աշխարհ, արուեստք, և ազգ մարդկան կառավարին և կեան:

Ապաքէն զառ Աստուծոյ մաղթելով պատուեալ յոյն զյայճողուած, խրախոյս բառնամք առ և սիրելի որդւոցն արևելից յամենայն ուրեք՝ օրինակի բարեացն հետևելով՝ յարդել զուսումն յոր կերպարան և դէպ պատեհ երևեսցի. որով ո՛չ միայն ապահովեն զապրուստ անձանց, այլ նաև զփառս Ազգին":

—Թրիեստէն յունիսի 16–28էն եկած շոգենաւով մանաւոր գրով մը առած լուրերնիս ասոնք են: Դուրսէն եկած ապրանքներուն առևտուրը անշարժութեան մէջ է. իսկ դուրս ելլելու ապրանքները մանաւորապէս ձեռագործ ապրանքները միշտ կաղցին: Վիեննայէն հեռագրական գծով ամսուս 15–27էն առնուած լուրերը օտար տէրութեանց փոխանակագիրերուն ոսկին ու արծաթին գիներն անակնկալ մեկէն 'ի մէկ իջեր են. օրինակի աղագաւ լիրա սթէռլինը որ առաջուց 12 ֆիորին 30 քարանթան կըծախուէր 11 ֆիորին 56 քարանթան մինչև 40ի իջեր է. ոսկին որ հարիւրին 28 գլխով կըծախուէր 23ի իջեր է արծաթը հարիւրին 24–25էն 15ի իջեր է:

Այս յանկարծ փոփոխութիւնները Աւստրիոյ քաղաքական յաջող լուրերուն կուտան:

—Քաղաքիս առևտուրը անշարժութե մէջ է:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ճամբորդութեան պատճառաւ, մէկ մասնէ նոր գեղեցիկ [illegible] մը կըծախեն Վենետիկոյ առաջին գործատունէ մը առնուած. ով որ կուզէ ծախու առնելու Արշալոյս Արարատեանին գրատունը թող գայ:

Հրատարակիչ և տէր լրագրոյս.
Լուկաս Գ. Պալթազարեան:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍԱՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ